

**Az Országos Környezetvédelmi Tanács állásfoglalása a
2009. évi XXXVII. törvény (Erdőtörvény) végrehajtási rendeleteinek
a Kormány számára 2017 szeptemberében benyújtott tervezetéről
és az új EVT egyes vonatkozó rendelkezéseiről**

Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény (továbbiakban: EVT) 2017. szeptember 1. óta hatályos (az Országgyűlés által május 16-án elfogadott) módosítása a korábbi EVT- hez képest természetvédelmi szempontból visszalépést jelent. A törvénymódosítás olyan jelentős változásokat vetít előre a hazai erdőgazdálkodási gyakorlatban, amelyek természetvédelmi szempontból kifejezetten korszerűtlenek és kockázatosnak tekinthetők, sőt egyes esetekben nem állnak összhangban a hazai, illetve az uniós természetvédelmi szabályozással sem.

Az EVT 2017. március 14-én az Országgyűlés felé benyújtott javaslata (T/14461. számú törvényjavaslat) hosszas szakmai viták és egyeztetések során formálódott, amelyek a hazai természetvédelmi civil szervezetek részvételével zajlottak, így ha szakmai kompromisszumnak nem is volt tekinthető (amint arra a civil természetvédelmi szervezetek több alkalommal is rámutattak), valamennyi fél által ismert tartalmú dokumentum volt. A javaslat azonban a törvényalkotás későbbi, a szakmai egyeztetések utáni szakaszában, egyéni képviselői módosítók révén – különös tekintettel a Györfffy, Hörcsik és Vejkey képviselő urak által 2017. április 06-án benyújtott 14461/24 sz. módosító indítványra – további jelentős, és természetvédelmi szempontból rendkívül negatív irányú változásokat szenvedett.

A módosított EVT- hez kapcsolódó egyes végrehajtási rendeletek tervezeteit tartalmazó FM előterjesztést („*Előterjesztés a Kormány részére egyes erdészeti tárgyú rendeletekről*”) a szaktárca 2017. szeptember 28-án juttatta el az OKT- hoz. A törvényben előírtak alapján az OKT számára 30 nap áll rendelkezésre véleménye kinyilvánítására.

A jelen állásfoglalás az OKT tervezettel kapcsolatos részletes állásfoglalását és javaslatait tartalmazza, illetve ezt megelőzően kitér a hatályos EVT azon elemeire is, amelyek a megismert végrehajtási rendeletek-tervezetek (továbbiakban: Vhr- ek) fényében, illetve végrehajtási szabályozás hiányában természetvédelmi szempontból kiemelkedően problematikusak, és mint ilyenek, az OKT álláspontja szerint mielőbbi felülvizsgálatuk indokolt.

Országos Környezetvédelmi Tanács

I. Natura 2000 területeken található erdők rendeltetése, természetvédelmi helyzetük javításának lehetőségei

Az új EVT a 10. § több irányból történő módosításával szűkíti azon erdők körét, amelyekben valamilyen kategóriába tartozó (folyamatos erdőborítást biztosító, szálaló, faanyagtermelést nem szolgáló, illetve örökerdő, stb.) gazdálkodást kell folytatni, azaz a korábbinál *jóval kisebb erdőterületen folyik, folyhat majd a természeti értékeket kímélő erdőgazdálkodás.*

Csökken a védelmi rendeltetésű erdők összterülete. A módosított EVT 24. § o) pontja alapján ugyanis Natura 2000 rendeltetés megállapításához az eddigi gyakorlattól eltérően nem elegendő, ha az adott erdő - az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló miniszteri rendelet alapján - Natura 2000 területen található. Az új szabályozás ezt az erdő elhelyezkedéséhez, természetességi állapotához, *és a közösségi jelentőségű és kiemelt közösségi jelentőségű erdei élőhelyekhez* köti. Ennek alapján **nem kaphatnak Natura 2000 (és így védelmi) rendeltetést azok a nem védett, de Natura 2000 területen található erdők, amelyek nem elsősorban az erdei növénytakaságok, hanem kimondottan a bennük élő erdei madárfajok megőrzése, kedvező természetvédelmi helyzetük biztosítása érdekében kerültek kijelölésre.**

Nem kaphatnak Natura 2000 (így védelmi) rendeltetést továbbá a 7. § c) pontja szerinti származékerdők, azaz az átalakult, ugyanakkor meghatározóan az adott termőhelynek megfelelő természetes erdő társulásalkotó őshonos fafajaiból álló erdők.

II. Az erdőgazdálkodás természetvédelmi célú tér- és időbeni korlátozásának lehetőségei

A 27. § és 28. § módosítása nyomán **csökkennek az erdőgazdálkodás természetvédelmi célú időbeni korlátozásának lehetőségei a természetvédelmi rendeltetésű és Natura 2000 rendeltetésű erdőkben egyaránt.** Az április 1. – július 15. közötti „alap” korlátozási időszak szakmailag teljesen indokolatlan, a védett, ill. fokozottan védett bagolyfajok, harkályfajok és nappali ragadozók fészkelési időszaka ennél több hónappal korábban kezdődhet, illetve esetenként tovább tarthat.

Faj- és élőhelyvédelmi szempontból a leginkább szakmaiatlan, az európai uniós előírásokat és az Alaptörvényben rögzített, környezethez való jogot valamint a P) cikkben foglalt, állami kötelezettséget is a legerőteljesebben figyelmen kívül hagyó módosítás a

28/A. §-t érinti. Itt az erdőgazdálkodás természetvédelmi célú korlátozásának, illetve feltételekhez való kötésének lehetőségei szélsőséges módon leszűkülnek.

- Az EVT a Natura 2000 jelölő élőhelyek közül kizárólag a *kiemelt* közösségi jelentőségű erdei élőhelyekre szűkítette le a korlátozható kört; ez is csupán Natura 2000 rendeltetésű erdőkben érvényesíthető
- A jelölő fajok közül szintúgy csak a kiemelt jelentőségűekre vonatkoztatja a szabályozást – ezzel a Madárvédelmi Irányelv mellékleteiben szereplő madárfajok *teljes körét* kivonva a szabályozás hatálya alól, hiszen a madárfajok esetében sem az irányelv, sem a hazai szabályozás nem határoz meg kiemelt kategóriát.
- A hazai jogszabályok által védetté nyilvánított fajok körét ugyanebből a szempontból a fokozottan védett fajokra szűkíti le.
- Az EVT törvényi szinten szabta meg az erdőgazdálkodás teljes korlátozásának lehetőségeit, a teljes térbeli korlátozás esetén 50 m-es, időbeli korlátozás esetén 100 m-es sugarú pufferzónát határozva meg. A korlátozást ráadásul az összes kiemelt közösségi jelentőségű fajra érvényesíti, tekintet nélkül azok ökológiai igényeire, érzékenységre, illetve a szóban forgó erdőállomány elhelyezkedésére, szerkezetére.
- Ráadásként a 27. és 28. §-okban leírt korlátozásokat meghaladó mértékű (azaz: számos esetben a *valódi* természetvédelmi hozadékkal bíró) korlátozásokat az erdőgazdálkodóval való megegyezéshez is köti, ha tehát a gazdálkodó nem ért egyet a korlátozásokkal, azokat nem kell érvényesítenie.

III. Részletes vélemény a megismert Vhr - tervezetekre vonatkozóan

Az előterjesztésben 6 rendelet tervezet szerepel, ezek közül a jelen állásfoglalásban csak az alábbi kettővel foglalkozunk:

- az egyes erdészeti hatósági eljárások, bejelentések, valamint nyilvántartások eljárási szabályairól szóló Korm. rendelet,
- az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról szóló FM rendelet,

Az egyes erdészeti hatósági eljárások, bejelentések, valamint hatósági nyilvántartások eljárási szabályairól

Országos Környezetvédelmi Tanács

4. §: A rendelettervezet alapján valamennyi, a Natura 2000 területekkel kapcsolatos érdemi döntés, így az egyébként ismeretlen tartalmi követelmények mentén és módszer-tannal elvégzett *Natura 2000 elővizsgálat, a javaslatlét és a hatás jelentős voltának eldöntése* kizárólag az erdészeti hatóságokhoz van utalva, arról a természetvédelmi kezelőt csupán tájékoztatják. Ennek kapcsán felmerül a kérdés, hogy az erdészeti hatóságoknál rendelkezésre áll-e megfelelő végzettségű szakembergárda, továbbá a vizsgálatok lefolytatásához szükséges idő annak érdekében, hogy a fenti döntések kellő megalapozottsággal tudjanak megszületni. Véleményünk szerint a feladatok ellátásához természetvédelmi mérnököt vagy biológust szükséges alkalmazni, amit a Tanács támogat.

A 4. § (4) hivatkozik az EVT 28. § és 28/A. §-ra, amelyek, amint fent kifejtettük, természetvédelmi szempontból rendkívül aggályosak, így az ezek alapján megfogalmazott hatósági javaslatoktól sem várható eltérő tartalom.

A 4. § (6) esetében szükséges megadni azokat a szempontokat, amelyek alapján a *jelentős kedvezőtlen hatást a hatóság valószínűsíti*. A várható "jelentős kedvezőtlen hatás" definiálására vonatkozó kérés kapcsán észrevételezi a Tanács, hogy hasonló jelzős szerkezetek több jogszabályban is szerepelnek. A környezet védelméről szóló törvény pl. ismeri a jelentős kedvezőtlen változást (= környezetkárosodás); a természetvédelmi kármentesítésnek (a Natura 2000-re is irányadó) szabályai között pedig a "jelentős mértékű kedvezőtlen változás" tekintetében adott a szempontrendszer. Hasonlóképpen a "várható jelentős kedvezőtlen hatás" szempontrendszerét a jelen jogszabály módosítás esetén is meghatározni, valamint alkalmazni volna szükséges.

A Tanács üdvözlöi a kormányrendelet-tervezet több szakaszában – 1. § (5), 8.§ (7) – is megfogalmazott rendelkezést, amely arra irányul, hogy az erdészeti hatóság vonja be eljárásába a többi (vízügyi, természetvédelmi, környezetvédelmi, stb.) hatóságot. Hasonlóképpen a 16. §-t, amely a várhatóan jelentős hatás megítélése tárgyában hozott döntés nyilvánosságát biztosítja. Ezek az előírások egyfelől a döntések szakmaisága, az ágazati törvényeknek való megfelelése, másfelől a társadalom bevonása szempontjából valamelyest pótolni látszanak azt az űrt, ami a különböző hatóságoknak a kormányhivatali integrációjával (a szakhatósági közreműködés csaknem teljes felszámolásával, illetve a szakkérdésként való elbírálás bevezetésével) támadt. Ugyanakkor úgy ítéljük meg, hogy ez a megoldás nem biztosít azonos súlyt az érintett szakterületeknek, több tekintetben is hiányos, illetve elmarad a korábbi szabályozásban biztosított védelmi szinttől. Hiszen, míg a vízügyi hatóság szakhatóság maradt ugyan, a többiek nem, és bevonásuk elmaradásának nem látjuk a megfelelő szankcióit; a meghatározott esetek köre szűkebb a korábbiaknál; a nyilvánosság és a részvételi jogok követelményét a hatásvizsgálat

Országos Környezetvédelmi Tanács

szükségességén túlmenő környezetvédelmi vonatkozású ügyekben, illetve a természetvédelem tekintetében is indokolt biztosítani.

Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról

A 2. § (4) *b* pontnál kritikusnak tartjuk, hogy 50% tuskósarj esetén már csak a származékerdő kategóriába kerülhet az erdő. Sok, természetvédelmi szempontból értékes alföldi, sőt hegyvidéki erdő nagy részben lehet sarj eredetű, és a jelenlegi szabályozás több esetben ezt a kategóriát védettségre ill. Natura 2000 státuszra tekintet nélkül nem számítja bele a korlátozásokkal érintett erdőterületbe. [Megj: a "tuskósarj eredetű fafajok" kifejezés szakszerűtlen, de ez a lényegét nem érinti.]

24. §: A szabályozás itt rendkívül puha, csupán követendő irányokat fogalmaz meg (*törekedni kell, lehetőségként meg kell tervezni*). Az EVT vonatkozó szakaszaival (10. §) összevetve elmondható, hogy a 100%-ban állami tulajdonú erdők kivételével az erdőgazdálkodót természetvédelmi okból valódi, jelentős mértékű kötelező korlátozás/kötelezettség nem érinti. A 24. § a) pontja alapján a *minél folyamatosabb* erdőborításra is *csak ott kell törekedni, ahol a természetvédelmi szempontok indokolják, és a természeti feltételek lehetővé teszik*. Felmerül a kérdés, hogy az a) pontban említett „a természeti feltételek lehetővé teszik” feltétel teljesülését ki, és pontosan mi alapján dönti el, hiszen a természeti feltételek csak a nem erdő termőhelyeken nem teszik lehetővé az említetteket („vágásos üzemmódú erdőgazdálkodás esetén is az erdőborítás minél folyamatosabb fenntartására kell törekedni”), ebből viszont (még) kevés van. Tekintettel arra, hogy természetvédelmi szempontból különösen fontos és védettséget is élvező területekről van szó, határozottabb előírásokat tartunk szükségesnek.

A teljes 24. § kapcsán a „jelölő erdei élőhelyként kijelölt erdőkben” szöveg átfogalmazását javasoljuk: „közösségi és kiemelt közösségi jelentőségű élőhelyet magában foglaló erdőben” (hiszen a kijelölés már megtörtént, azóta közösségi és kiemelt közösségi kategóriákat kell használni).

A megfogalmazásból adódóan a szabályozás itt sem nem vonatkozik valamennyi hazai Natura 2000 besorolású erdőterületre: az országos védett területek kivételével kimaradnak a „csak” madárvédelmi céllal kijelölt Natura 2000 erdők. A *Natura 2000 területek fogalmának* a Természetvédelmi Törvény (TTV) 4. § h) pontjához, valamint a Btk. 243. §-hoz képesti *leszűkítése* (itt: Natura 2000 rendeltetésű területekre) az EVT-re és a

Országos Környezetvédelmi Tanács

Vhr- tervezetekre is általánosan jellemző – lásd: I. pont. Ez hibásan azt a látszatot kelti, mintha a Natura 2000 egy részének megőrzésével kapcsolatban az erdőgazdálkodónak nem volna felelőssége. Javasoljuk a tervezet ez irányú felülvizsgálatát és kiegészítését.

A 24. § aa) pontot javasoljuk kiegészíteni az örökerdő üzemmóddal. A Tanács üdvözli a b) és c) pontokat.

A 26. § (1) bekezdésben foglalt üzem módokat (elnyújtott fokozatos felújító-vágás, szálaló-vágás) javasoljuk kiegészíteni az örökerdővel.

Az erdészeti mérő- és megfigyelő rendszer feladatai közé (42. § (1)) javasoljuk felvenni az intenzíven terjedő és inváziós fás- és lágyszárú növényfajok terjedésének nyomon követését.

A 46. § (2) b) pontjában (egyéni szükséglet meghatározása) szükségesnek látjuk konkretizálni a vadgyümölcsöket, és külön is megemlíteni a medvehagymát.

A Tanács üdvözli a 49.§ (6)- ben foglaltakat („A szálalóvágás alkalmazásával a vágásos és az átmeneti üzem módban kezelt erdők véghasználatára és felújítására során a folyamatos erdőborításból fakadó ökológiai előnyök fokozottabb érvényesülését kell biztosítani”).

Az Előterjesztés mellékleteiben sajnálatosan sok hibát, elírást észleltünk. Ezek tételes felsorolása helyett csak a legfontosabbakra hívjuk fel a figyelmet, illetve az alábbi javaslatokat tesszük.

1. melléklet: nemes fűzeknél spp. azaz *fajok* szerepel *fajták* helyett.

2. melléklet B): a csertölgy az alföldi területeken nem őshonos, az ezüst hárs csak a Dél-Dunántúlon őshonos, emiatt javasoljuk csertölgynél az 50, 80, 110, 150, 160, 380, míg az ezüst hársnál az 50, 130, 140, 150, 160 erdészeti tájak törlését. A hegyi juhar alföldi előfordulásai mind kivadások, ezért a 10, 20, 30, 50, 90, 370, 380, 400 tájakról törlendő. Hasonló a helyzet a korai juharral (törlendő: 10, 30, 90, 100, 140, 160, 380, 400).

7. melléklet: az akácok esetében minden tájcsoporthoz szükségesnek látjuk a vágás-érettség alsó határát 20 évre lecsökkenteni Természetvédelmi és Natura 2000 elsődleges rendeltetésű erdőkre vonatkozóan (a Kisalföldön az előterjesztésben is ez az érték szerepel).

1.8 ponthoz: a botoló üzem módban kialakított fűzesek esetében – amennyiben a rendeltetésüket a tervciklus alatt várhatóan még be tudják tölteni – a véghasználati előírást kerülni kell.

Országos Környezetvédelmi Tanács

A megőrzendő, a termőhelynek megfelelő és az erdészeti tájban őshonos vagy értékes elegyfa fajok felsorolásaihoz a következő kiegészítéseket ajánljuk megfontolásra:

1.2: olasz tölgy, bibircses nyír, közönséges boróka

2.3: olasz tölgy, virágos kőris, közönséges boróka

3.2: kecskefűz, közönséges boróka

4.2: mezei szil, vénic-szil, magas kőris, magyar kőris, kecskefűz, közönséges boróka

5.2: szelídgesztenye, közönséges boróka

6.2: bibircses nyír, kecskefűz, közönséges boróka

A felnyíló erdőnek minősülő erdőtársulások felsorolásánál az alábbiakat ajánljuk még az előterjesztő figyelmébe:

1.4: lösztölgyesek

2.5 és 3.4: (karszt) bokorerdők kiegészítése a molyhostölgyesekkel; továbbá szurdokerdők. A 2.5 d) pont módosítását javasoljuk „Faanyagtermelést nem szolgáló ligeterdők (tölgy - kőris-szil, puhafás (hazai nyáras és füzes, éger) és láperdők (kőris, nyír, éger)” (ahogyan a 3.4-nél most szerepel).

A 6.4 pont törlését javasoljuk, ilyen véghasználatot a Dél-Dunántúl tájcsoporthoz nem indokolt tervezni, különösen nem a bükkösökben.

A 8. mellékletben felsorolt, az erdőfelújítás előírásaként tervezhető célállományok között a gyertyános-tölgyeseket szét kellene bontani, a tölgyesekbe nagyon sokféle típus tartozik, amelyek nemcsak termőhelyi, összetételi szempontból különböznek, hanem erdőkezelési eljárásokban is. A cserések esetében cél legyen, hogy a nemes tölgyek is állományalkotó szereppel bírassanak (ez gazdasági érdek is), a hazai egyéb kemény lombosokba szintén sok és sokféle típus tartozik. A 12. és 13. kategória (Vízűrő egyéb lágylomb, Hazai egyéb lágylomb) újragondolását javasoljuk.

Budapest, 2017. október 17.